

«ՔՐԻՍՏՈՍԻ ՊԱՏԱՆՔ»ԻՆ

ՑՈՒՑԱԴՐՈՒԹՅՈՒՆԸ

Անցնող Ապրիլ ամսուն 2-24, Դավթի բերդին գիմաց գտնուող Քրիստոնեական Տեղեկատվական կենտրոնի (Christian Information Centre) շէնքին մէջ ցուցադրութեան դրուեցաւ վերաբառաւորութիւնը այն պատանքին՝ որով փաթթուած էր մարմինը մեր Տիրոջ, խաչէն վար առնուած պահուն, Յովսէփ Արիմատացիի և Նիկողոմոսի կողմէ, անուշահոտ իւղով օծուելէ վերջ և գերեզման դրուելէ առաջ:

Յուցահանգէսին բացումը, Երկուշաբթի, 2 Ապրիլի կէսօրէ հաք ժամը 5ին, կատարեց Լատինաց Պատրիարք Մօնս. Ճիաքօմօ Պէլլորիթթի, որ այդ առթիւ, Քրիստոսի թողման շարականի երգեցողութենէն հաք, հակիրճ պատմականը ըրաւ սրբազան մասունքի մը նուիրականութեամբը մեծարուած այդ իրեղէնին, մեր Տիրոջ յարութենէն մինչև 1578 թուականը, երբ վերջնականապէս փոխադրուած է Իտալիոյ հիւսիսակողմը գտնուող Թօրինօ քաղաքը: Անցեալ տարւոյ ամառնալներին, քառասուն օրերու ընթացքին ցուցադրութեան դրուած ըլլալով հոն, առարկան դարձած է բազմամիլիոն քրիստոնեաներու երկիւղած պաշտամունքին:

Բանախօսութեանց աւարտին, ժառանգներ, ղեկավարութեամբ Ս. Աթոռոյս Դպրապետ Տիար Սահակ Գալայեանի, երգեցին հանգստեան շարականներ, որմէ ետք հանդիսութեան նախագահ Ամեն. Ս. Պատրիարք Հայրը հրաւիրուեցաւ ընելու փակման խօսքը: Ամենապատիւ Սրբազանը նախ իր շնորհակալութիւնը յայտնեց Հոգեշնորհ խօսողներուն, եւ ապա պահին պատշաճ խորհրդածութիւններէ ետք եզրափակեց իր խօսքը ըսելով թէ «Կորսնցուցիներ բայց չկորսուեցանք. Կորսուէինք թերեւս եթէ չկորսնցնէինք: Անոնց հաւատքը լի է վաղուան յոյսով: Եւ յոյսի ծայնով կ'ըսենք. փառք անոնց խնկելի յիշատակին»:

Յաջորդող չորս օրերու ընթացքին, կաթողիկէ բարձրաստիճան հոգեւորականներ Իտալերէն, Ֆրանսերէն, Արաբերէն և Սլաւներէն լեզուներով և slideներու ցուցադրութեամբ ճոխացուած դասախօսութիւններով տուին սրբազան այդ մասունքին վերաբերեալ չահեկան ու չինիչ տեղեկութիւններ:

Ստորև կու տանք, թարգմանաբար և քաղուածաբար, հատուածներ այն բանախօսութենէն, զոր Ս. Քաղաքիս Լատին համայնքի Հովիւ Հայր Ճօրճ Ապու իյողէն ըրաւ Հինգշաբթի, 5 Ապրիլի երկուցեան յիշեալ կեդրոնին մէջ. Արաբերէն լեզուով. -

1936 թ Սեպտեմբերին, Երանաշնորհ Պիոս ԺԱ. Պապը, խօսելով աշխարհի զանազան կողմերէն Հոռոմ այցելող կաթողիկէ կղերականներու խումրի մը, կնարկելով Քրիստոսի պատանքին, ի միջի այլոց կ'ըսէր. «Քրիստոսի անձին հետ կապ ունեցող իրեղէններէն ամենէն նուիրականն է ան: Թէև հորիւր առ հորիւր ստուգուած չէ թէ իսկապէս անով պատուած է Քրիստոսի մարմինը, և սակայն տարակոյսէ վեր է որ մարդու ձեռքով և արուեստական միջոցներով չէ գծուած այն՝ ինչ որ կ'երևի անոր վրայ»:

Վերջին դարուն, լուսանկարչական և տարրալուծական մարզերու մէջ արձանագրուած յառաջդիմութիւնները եկան տակաւ առ տակաւ փարատելու այն կասկածները՝ որոնք գոյութիւն ունէին շատերու մօտ և փաստելու թէ իրօք անով է որ պատանքուած է մարմինը Փրկչին:

Կտաւին երկարութիւնն է 4.36 մէթր, իսկ լայնքը՝ 1.10 մէթր: Գոյնը կը տարուբերի ընդմէջ գորշի և դեղինի: Նման պատանք մը երևան եկած է նաև Թատմորի — Սուրիա — մէջ կատարուած պեղումներու ընթացքին: Ուստի կը կարծուի թէ Սուրիոյ մէջ գործուած է ան:

Առաջին դարերուն Ս. Երկիր այցելած քրիստոնեաներէն ոմանք յիշատակած են իրենց ճամբորդական տպուկութիւններու կարգին թէ տեսած են Քրիստոսի պատանքը Ս. Քաղաքին մէջ: Անոնցմէ կարելի է յիշել Baulione անունով

կայսերական մը, վախճանած 650 թաւին, Arculfo՝ վախճանած 670 ին, որ արձանագրած է. «Տեսայ պատանքը և համարքեցի. անոր երկարութիւնը 8 աստ էր»:

Ժ. դարուն կը յիշուի անոր կ. Պոլիս փոխադրուած ըլլալը, ուր կը մնար Ս. Կոյսին նստիւթուած և Blachernes կոչուած վանքի մը մէջ, Կոյսի պալատին մօտ:

1204 ին երբ Խաչակիրներ գրաւեցին Պոլիսը, սուրիչ սրբութիւններու շարքին սուրբ պատանքը ևս տարին Եւրոպայ:

Կը հաստատուի թէ 1346 ին ան կը գտնուէր Ֆրանսայի Լիւրէյ քաղաքին մէջ, իսկ 1453 ին Savoia մականուանեալ ընտանիքի մը սեփականութիւնը կը դառնայ: 1578 ին, զահագում տալու համար ամիսը անգամ մը սրբազան մասունքը համբուրել ուխտած Քարլոս Պօղոսմէօ անունով Կարտինալին, վերջնականապէս կը փոխադրուի Թորինիօ: Յաջադրուած է 25 անգամ միայն: Վերջինները կողմ են 1931 ին, 1933 ին (մեր Տիրոջ խաչելութեան 1900 ամեակին տօթիւ) և 1978 ին, ուր 27 Օգոստ. էն 8 Հոկտ. միջոցին 3 միլիոն հաւատացեալներ անցած են անոր տօնակէն: Իսկ 1973 ին ցուցադրուած է հեռատեսիլի միջոցաւ:

1532 թուականի Դեկտեմբերի 3 ին հրաշքով աղատած է հրդեհէ մը՝ որ ճարակած էր Ֆրանսայի Chambery քաղաքի եկեղեցւոյ աւանդատան մէջ: Կտաւ ութ խոշոր և յստակ հեաքեր կը կրէ հրդեհէն: Նոյն քաղաքէն մայրապետներ ամէն ջանքի գործ դրին կարկանդակով դարձանալու համար հրդեհէն պաճառուած Ֆրանսները: Հրդեհը չիջուցանելու համար գործածուած քիմիական բաղադրութիւնները ևս իրենց հեաքերը թողուցին սրբազան կտաւին վրայ, որ ծալուած վիճակի մէջ կը մնար, անտուկի մը մէջ՝ որ ծածկուած էր կապարով և արծաթով: Կրակին ջերմութենէն՝ մետաղները հալեցան և Ֆրանսներ պաճառեցին կտաւին:

Ուշագիրք քննութիւն մը երեան կը բերէ թէ անձը՝ որուն մարմինը պատուած էր յիշեալ կտաւով մերկ էր, ունէր լեցուն ու բարիձե մարմին և 180 սմ. հասակ, տիպար մը սեմական ցեղի, կիսովին

փետուած. երկար և զոռւղ մօրուքով: Կտաւին վրայ կ'երևին նաեւ արեան բիծեր:

Մին իդաւ զարմանքը Secondo Pio անուն գիտնականին, որ 1898 ին առաջին լուսանկարը առաւ պատանքին: Որովհետեւ անով հաստատուեցաւ թէ պատանքին վրայ դրոշմուած նկարը ժխտական (negative) էր, այսինքն աջը պէտք էր ձախ համարել և սեւը ճերմակ, և փոխադարձաբար: Ասով ջրեց կարծիքը անոնց՝ որոնք կը պնդէին թէ ճարպիկ նկարիչի մը գործն էր այդ:

Մանրադիտական զննութիւնները փաստեցին նաեւ թէ արեւատագէտի և ս'ջ մէկ գրիչ կամ վրձին կամ անկէ գործածուած գոյն դպած է կտաւին:

Ներկայ դարուս սկիզբները, Սորպանի համալսարանի քիմիագէտներ զանազան տարրալուծական փորձեր ըրին համալսարանի կենսաբանական տարրալուծարանին մէջ, շօշափումի միջոցաւ փորձելով մարդու մը նկարը դրոշմել կերպասի կտորի մը վրայ: Ուստի ուսանողի մը մարմինը օճեցին քիմիական բաղադրութեամբ, և հեաք գոյներ խառնելով փաթեցին զայն, զգոյ: Ըլլալով որ մարմինը լաւ մը կպի կտաւին, Փորձը անյաջող դուրս եկաւ: Որովհետեւ յառաջ եկած նկարը խախտած էր մարդկային մարմնի անդամներուն համեմատական գիծերը և այլանդակոծ սանուանդ գիծանկարը:

Դիտենք թէ Բիսուսի մարմինը օճուեցաւ «զմուռսով և հալուէով», ըստ Զովհաննու Աւետարանին (ԺԹ., 39-40), «Իրեւ լտերս հարիւր», որ կ'ընէ մօտ 20 քիլօկրամ: Անդր-մանիշակագոյն (ultra-violet) ճառագայթներով ստուգուեցան մնացորդները յիշեալ «զմուռս» բնդ հալուէ»ին: Անոնց գոյութիւնը փաստուեցաւ նաեւ ամֆոթափ ներկայութեամբ, որ զօրութիւնը ունի թափանցելու կտաւին մէկ կողմէն միւսը, մանաւանդ երբ ենթակային մարմինը քրտնած ըլլայ, ինչ որ հասկնալի է խաչափայտին վրայ դամուած և անկրելի չարչարանքներով դաւարուող Աստուածորդի պարագային:

Եթէ պատանքուելէ առաջ Քրիստոսի մարմինը լուսացուած ըլլար, անկարելի է որ այսպիսի նկար մը երևան գար կտաւին վրայ: Բայց Աւետարանները չեն յիշեր թէ մեր Տիրոջ մարմինը լուսացին, քանի որ ածապարանքի մէջ էին, Շաբաթը մօտեցած ըլլալուն (Ղկս., ԻԳ. 50-ԻԳ. 1-2): Գիտնականներ հասան նաև այն եզրակացութեան՝ թէ Յիսուսի մարմինը պատանքուած — և ի գերեզմանի — մնացած է ոչ աւելի քան 40 ժամ, որովհետեւ, օրինակ, եթէ 36 ժամէն պակաս մնացած ըլլար՝ մարմնի գիծերը ասան պիտի չզանէին այսքան յօտակ կերպով դրոշմուելու կտաւին վրայ, իսկ եթէ 4 ժամը անցնէր՝ ստացուած պիտի ըլլար այլանդակուած նկար մը, յագեցած ժանդով:

Geoffrey Ash անուն գիտնական մը կ'ենթադրէ թէ նկարը դրոշմուած է քերմուածութեան մասնաւոր ճառագայթումի հետեանքով, ինչպէս կը պատահի պայթումի միջոցին, և իբր օրինակ կու տայ Հիթո-չիմայի տուներու արտաքին պատերուն կամ ճամբաներու սալաշառակին վրայ դրոշմուած չքաւոր նկարները (silhouettes) անձերու՝ որոնցմէ հետք մը իսկ չէ մնացած պատմութեան մէջ հիւլէական առաջին ատմի պայթումէն ետք: Ու կ'աւելցնէ. «Քրիստոսի յարութիւնը խորհրդաւոր գաղտնիք մը կը մնայ, բացառիկ՝ մարդկային պատմութեան մէջ: Եւ հոս է լուծման բանալին. — Հաւանական է որ իբր կենդանութիւնը վերադարձաւ Քրիստոսի անշնչացած մարմնին և իբր այդ մարմինը իր նիւթական վիճակէն անցաւ նոր, հագեւոր վիճակի մը (որով սկսաւ յանկարծակիօրէն երևիլ որեւէ տեղ, ինչպէս երկիցս «գրօքն փակելով» վերնատան մէջ խմբուած իր աշակերտներուն), մասնաւոր ճառագայթում մը կամ քերմութիւն մը ունեցաւ (ինչպէս պատահած էր Այլակերպութեան պահուն կամ պիտի պատահէր Դամասկոսի ճամբուն վրայ Սոդոսի հանդիպած ատեն), որ իր անջնջելի հետքը թողուց կտաւին վրայ:»

Յիշեալ գիտնականը անձնական փորձեր ալ ըրաւ այդ ուղղութեամբ և յաջա-

ղեցաւ ունենալ negative նկար մը, այդ ճառագայթներուն և հպումի միջոցաւ: Այս տեսութիւնը ունեցաւ իր համախոհները, որոնք բազմացան հետզհետէ, և կը յաւասար թէ օր մը պիտի յաջողին Յարութեան գիտական բացատրութիւնն ալ տալ մեզի:

Ուրիշ գիտնականներ ալ, ինչպէս André Feuillet, Paul Vignon և Pierre Barbet կը յայտնեն թէ կտաւին մէջ փաթթուած մարմինը դուրս չէ եկած անկէ մարդու ձեռքով: Այլապէս ասոր մասնահետքերը նշմարելի պիտի ըլլային:

Վերջապէս, պատանքը քննելու կոչուած բոլոր գիտնականները, քիմիագէտներն ու Ամերիկեան Nasa անջրպետային խազարկումներով զբաղող ընկերութիւնը չըկրցան ապացոյց մը իսկ տալ, յիշեալ պատանքին Քրիստոսի իսկական պատանքը եղած ըլլալու տեսութիւնը ժխտող:

Ամերիկացի Jacksonը, ֆիզիքական գիտութեանց փրօֆէսէօր Ամերիկեան Անջրպետային Ընկերութեան մէջ և Eric Jumper՝ գիտական դատախօս Միացեալ Նահանգաց համալսարաններու մէջ և կօրիւղային ու հիւլէական փորձարկումներու մասնագէտ, three-dimensional նկարներ առին խաչեալ Քրիստոսի դէմքին, և computerի, ինչպէս նաև ultra-violet ճառագայթներով առնուած լուսանկարներու միջոցաւ երևան բերին զանակոծումին և փշկալակին թողած հետքերը:

Այս լուսանկարները զրկուեցան Jet Propulsion Laboratoryին, Pasadena, և ենթարկուեցան այնպիսի քննութիւններու՝ որոնց ենթարկուած էին Հրատ մուտրակէն նայն ձեռով քաշուած նկարները: Այդպիսով ելիկտրոնիկ նկարներ ձեռք բերուեցան: Առկէ յայտնի եղաւ թէ մեր Տէրը ճաղկուեցաւ իր մարմնի բոլոր մասերուն վրայ, բացի կուրծքէն, եւ թէ 3 գամեր միայն ամբողջացած էին զինք խաչին: Նշմարուեցան նմանապէս մատնահետքեր՝ Անոր ստերուն վրայ, որոնք հաւանաբար զինք խաչէն վար առնողներունն են:

Felix Max անուն ռճրային արարքներու մասնագէտը, որ նոյն ատեն գաստ-

խօս է Զիւրիխի (Զուիցերիա) համալսարանին, 1973 ին. պատանքէն առնուած փոշիի մանր մօլեկիւլներ ուսումնասիրելէ ետք քսած է. «Ես կաթօլիկ չեմ, ոչ ալ հաւատացեալ, սակայն կրնամ հաստատել թէ յիշեալ պատանքը ունի մօտ 2000 տարուան հնաւթիւն և թէ գործածուած է Պաղեստինի մէջ»:

Չմոռնանք յայտնել թէ կառուին վրայ երեւան եկաւ նաեւ հետքը այն ճեղքին՝ զոր բացած էր մեր Տիրոջ կողին վրայ Ղուկիանոս հարիւրապետի աէգը (Յովհ., ԺԹ. 34), և ուրկէ դուրս եկած էր «արիւն և քուր»։ Իսկ երեսի գիծերը կը յայտնեն խաղաղ զէմքը հանդարտաբարոյ անձի մը՝ որ չէր կրնար ըլլալ յանցապարտ ոճրագործ մը։

Յիշեալ բոլոր քննութիւններէն կ'հզարակացնենք հետեւեալները. —

1) Պատանքուած մարմինը բարիձեւ և բարձրահասակ անձի մը մարմինն էր։

2) Գանակոծուած է Հռովմէական եղանակաւ, մարմինը ճեղքող սրածայր լախտով կամ խարազանով, 121 անգամ, որոնց զօրութիւնը computerը յաջողեցաւ չափել։

3) Կրած է շատ ծանր բեռ մը (խաչը)։

4) Մտնկերուն վրայ ինկած է (խաչի ճանապարհին)։

5) Հարուածէ մը փնտտուած է քթին կրճիկը, բայց ոչ մէկ ոսկոր փշրուած է իր մարմնէն, մարդարէին կանխագուշակածին համաձայն (Յովհ., ԺԹ. 36)։

6) Գլխուն կրած է փռչկերով եզերուած թագ մը (իբրեւ «Թագաւոր Հրէից») և ոչ փշեպսակ։

7) Գամուսած է բազկերակէն և ոչ թէ դասաակէն։

8) Ուղեւորուն մէկ գամ գարնուած է միայն, ձախ սաքը աջին վրայ անցած գիրքով։

9) Աջ կողը խոցուած է աէգով (դեղարդ). որը թափանցած է մինչև սիրտը, և անկէ դուրս եկած է արիւն և քուր (սրտին պարունակութիւնը)։ Խոցուած է մահէն ետք, որովհետեւ ճեղքը եզերող մորթը ցոյց չէ տուած կծկումի որեւէ նշան, ինչպէս է պարագան կենդանի մարմինին։ Իսկ արիւնը դուրս եկած է ձգողութեան հետեւանքով և ոչ թէ սրտի արտփիւններու մղումով։

10) Պատանքուած մնացած է գերեզմանի մէջ մօտաւորապէս 40 ժամ։

